

Teus Lebon

Ik ben de gek

Over patronen in het onderwijsdal
- en over Wien Berger.
Of over de verkwanseling
van het onderwijs.

2021

Beek, Limburg

Copyright © 2021 Coen Theelen

www.cetes.nl

Eerste druk: maart 2021

Druk: Booksfactory

Omslag: Schmeits Multi Media /foto&vorm

Opmaak: Schmeits Multi Media

Redactie: Cetes.nl

ISBN 9789079608 ...

NUR 320

Het boek *Ik ben de gek* is een literaire biografie gecategoriseerd onder NUR-code 320. Deze staat voor: literaire non-fictie. Een schrijver kan dan uitgaan van werkelijke personen en/of situaties in het verleden maar zet personen om in personages en staat toe dat situaties en gebeurtenissen een eigen fictionele richting kunnen nemen al naargelang associaties en fantasie hun werk doen en de structuur van het verhaal zijn eisen stelt. Daarbij, in tegenstelling tot een standaard biografie, welke doorgaans een enkelvoudig schrijversperspectief kent, kan een literaire biografie ook een meerledig perspectief insluiten.

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver.

I am a fool, thou art nothing.*
(Shakespeare, *King Lear*, I iv)

De enige redding van het onderwijs is het tot de grond toe af te breken.*
(Ton van Haperen, *de Volkskrant*, 7 september 2018)

Het verschil tussen genialiteit en domheid is dat genialiteit zijn grenzen heeft.
(Albert Einstein)

The shadows are as important as the light.
(Charlotte Brontë, *Jane Eyre*)

Inhoud

Vooraf	9
Prelude (Petrus)	13
1 Brief aan <i>de Krant</i> : Docent als opgejaagd wild	19
2 Professionals	25
3 'Dan gooi me maar eruit!'	29
4 De erfenis van Deetman	55
5 Schaatsen op asfalt	63
6 Het lot	89
7 Tanner's Hatch en Nederlandse studenten	93
8 Van Witte Raven en het 'pta'	117
9 God is Domheid, Domheid is God (kort hoofdstuk)	137
10 Het Nexus College	143
11 Geld en 'Moeten dit mijn collega's worden?'	155
12 Henk en Annette, een proactief setje	185
13 Restvolk	199
14 Wanneer moet je weer werken?	203
15 Wien Berger en Jacques Kerver	213
16 Frits en Frits	243
17 Jacques Kerver en Wien Berger	251
18 And sympathy is what you need	265
19 Hoe het zoal gaat: Lesbezoek Roel Pieper Lyceum	267
20 I've got	305
21 Media Kunst Drama	307
22 Wende	323
23 De Natuur en God trekken met elkaar op	325
24 Giet zegt	359
25 Ze likken elkaar de bek	365
26 Het begint ergens / Het medium / Sabine	417
Nazang (Het Zwarte Gat)	453
Extra's / Nazorg	469
De titel	470
Tweede motto: <i>De enige redding van het onderwijs ...</i> (+ naschrift Wien B.)	472
In onderwijs heerst een angstcultuur (ad H1, H25)	479
Een voorgenomen besluit genomen (ad H1, H15)	482
Docent in de uitverkoop (ad H4)	485
Over gepersonaliseerd onderwijs (ad H8)	488
Over (periode)plannen voor toetsing en afsluiting (ad H8)	490
Saidjah en Adinda (ad H19)	497
Individuele & individualisering (ad H23)	500
A concept of darkness (& light) (ad H23)	504
Over 'internetsubjectiviteit' en 'panelgesprekken' (+ naschrift Wien B.) (ad H23, H25)	505
Willekeurige uitspraken van Wien Berger in dit boek	514
Naschrift1: Nog iets over Pieter Cloodt	521
Naschrift2: Nog iets over Wien Berger	521

21 Media Kunst Drama

Alleen de ziel maakt je tot een persoon of een levend wezen, niet je ego. Pas als de ziel je verlaat, doven je ogen en ben je dood. Je ego is dan al heel lang achterhaald.

Eind jaren '10, om precies te zijn eind april 2019, werd Wien door zijn uitzendbureau voorgedragen als docent Nederlands bij een roc in Zuid-Limburg. Zijn recruitster Stella had natuurlijk eerst hemzelf gepolst.

'Welke sector?' vroeg Wien.

'MKD.'

'Wat is dat?'

'Muziek, eh ... Kunst, Drama. Eh ..., wacht, even kijken. Oh ja, Media Kunst en Drama.'

'Ah, dat ken ik helemaal niet. Klinkt goed.'

'Dat kan, die opleiding bestaat verder geloof alleen nog in Eindhoven.'

'Welk niveau?'

'Vier.'

'Klinkt ook goed. Wat is het probleem?'

'Een docent heeft zich definitief ziek gemeld. Ze was al een tijd kort frequent uitgevallen.'

'Ziek, zwak, misselijk, alias burnout dus.'

Stella grinnikte. 'Maar dat wéét je niet, Wien.'

'Nee, maar ik zeg je inmiddels wat ik denk, Stella. Onder ons.'

'OK, OK. Maar het gaat wel inderdaad langer duren. In ieder geval dit schooljaar nog.'

'Nou, dat is niet zoveel meer.'

'Klopt, nog zes lesweken, om precies te zijn. Hihi.'

'Zes crisisweken. Wedden?'

'Hoe raad je het, Wien? Haha.'

'Vertel maar.'

'De tweedejaars moeten nog examens doen in de derde week van juni.'

'Welke?'

'Ja, die heb ik hier. Even kijken. Eh, het centraal examen en schrijven. Weet jij dan wat ik bedoel?'

'Ja, lezen en luisteren is landelijk en schrijven is een schooexamen.'

'De opleidingsmanager, Marijke heet ze, stelt als eis dat je met Studiemeter kan werken.'

'Geen probleem. Maar voor Schrijven kom je niet ver met Studiemeter.'

'Oh, hoe dan?'

'Dat hangt ervan af of ze het boek van Deviant erbij hebben of dat ze een eigen reader gebruiken.'

'Dat weet ik niet maar ik kan me wel vaag herinneren dat ze daar een probleem voorzag.'

'Nou, dan heb ik wel de oplossing. Ik heb zelf zo'n examentrainingsreader. Werkt perfect. Die ram ik er wel doorheen.'

'Oh geweldig, Wien! Ik ga het gelijk doorgeven.'

'Hoho Stella. Wat is de omvang?'

'Oh ja, het zijn ... even kijken ... vijftien klokuren. Bijna 0,6.'

'Da's tamelijk benepen. Maar ja, vooruit. Ze moeten het wel op drie dagen zetten.'

'Ja, je was pas ook ergen anders weer begonnen?'

'Ja, acht lesuurtjes op een heel leuk gymnasium in Brabant.'

'Dat was via Maandag, toch?'

'Ja.'

'Ook Nederlands?'

'Nee, Engels. Vierde klassen.'

'Wanneer ben je daar dan?'

'Op dinsdag en vrijdag.'

'Poeh, hoe doe je dat met reizen? Moet je dan steeds op en neer?'

'Ja, dat wel. Maar ik ga de avond vooraf en pit bij mijn Brabantse schone.'

'Ja, Wien? Is ze mooi? Haha.'

'Nee, dat niet. Ze is zo lelijk als de nacht maar wel lief. En ze luistert goed naar me.'

'Oh ja, dát is het belangrijkste.'

'Klopt. Maar misschien maakt ze me maar wat wijs en is ze uit op mijn centen.'

‘Jazeker. Daar kan ik me ook wel weer wat bij voorstellen. En daar komt dadelijk met dit baantje nog een hele berg geld bij.’

‘Maar misschien maak ik mezelf continu wat wijs. We maken ons constant van alles zelf wijs, hè? Wij zijn de enige soort die dat kan: zichzelf wat wijsmaken.’

‘Nu niet filosofisch worden, Wien. Daar kan ik niet tegen.’

Ze lachten. Hij schatte Stella zo begin dertig, van ongeveer dezelfde leeftijd als zijn kinderen eigenlijk. Hun conversatie was altijd op een prettige manier heel concreet met af en toe een toevallige zijsprong of kwinkslag, voor het goede begrip.

‘Maar even weer concreet,’ vervolgde Stella. ‘Ik geef dus door ... eh: de maandag, woensdag en donderdag.’

‘Goed zo.’

‘Ja, dat moet lukken. Ik ga zo bellen. Je hoort in ieder geval vandaag nog wat.’

‘Maar wacht even. Als ik dat zo inschat, is er weer een behoorlijke achterstand.’

‘Dat denk ik ook. Zeker bij die examenklassen. Maar dat ben je inmiddels gewend, toch?’

‘Ja, ze kunnen potverdomme blij zijn dat er nog zo’n gek als ik los rondloopt.’

‘Ja Wien, dat beschrijf je heel goed. In ieder geval een aparte.’

‘Nee, serieus. Het is toch regelrecht een puinhoop met wat er tegenwoordig allemaal in dat onderwijs zit.’

‘Daarom hebben wij het zo druk. En wees maar blij, Wien, in jouw situatie is dat je redding.’

Stella kende natuurlijk Wiens cv. Ze hadden dat een paar jaar eerder bij de intake ook uitgebreid besproken. Dat had op zich al een zekere band geschapen. Ondanks haar voor Wien relatief jonge leeftijd, beschikte deze jonge vrouw over veel realiteitszin en verplaatsingsvermogen. Sinds hun eerste contact had ze zich ook speciaal voor hem ingezet, had hij het gevoel.

Onlangs, eigenlijk juist voor deze zich aandienende vacature, was Wien per onmiddellijk weggestuurd op het *Roel Pieper Lyceum* in Eindhoven. Dat was hem bizar genoeg de laatste tien jaren al twee keer eerder gebeurd, op het *Nexus College* in Midden-Limburg en het *Leen-*

derheide Lyceum ergens aan de oostelijke rand van Eindhoven. Hij was deze keer op het *Roel Pieper* in een vernuftig opzetje van twee vrouwelijke collega's en een teamleidster getrap. Zij lieten een schoolexamen ongeldig verklaren omdat Wien zou hebben gefraudeerd. Wien was er erg ontdaan van geweest en begon zich vanwege de reputatieschade enorm zorgen te maken over zijn verdere bemiddelbaarheid. Hij moest toch echt nog een paar jaar zien te overleven tot zijn afgeroomd pensioen. Stella had hem echter meteen gerust gesteld en vertelde hem dat hij niet de eerste op die school was die vreemde dingen was overkomen. Daarom was hij stilletjes ook blij met het feit dat ze hem nu, nog geen drie weken na het voorval, benaderde voor deze nieuwe klus.

Wien klaarde de klus in de resterende zeer korte tijd. De leerlingen – studenten werden ze op een roc genoemd – hadden al snel aan hun mentoren te kennen gegeven dat er nu eindelijk iemand was die kon uitleggen. Wien vond zelf dat hij helemaal niks speciaals deed (dat zei hij altijd al), in ieder geval niets dat niet vanzelfsprekend en nodig was. Het gaf hem slechts aan hoe bizar stumperig voorgangers vaak waren, tenminste die in de algemeen vormende vakken. Ook niet voor niets dat die dan steeds afknaptten. Ze konden gewoon het programma al niet aan, wisten niet wat ze moesten doen, stonden er niet boven. Hij voelde vanuit de vergelijking, die hij vrijwel elke keer moest trekken, zichzelf helemaal niet groeien. Hij was nog steeds in het algemeen begaan met onderwijs en ervoer de vaak expliciete lamtheid als een triest gegeven des tijds. Ook op het Brabantse gymnasium, het *Heezer Gymnasium*, trof hij de erfenis aan van een tweetal achtereen volgende tijdelijke voorgangers die nadrukkelijk bewezen hadden als docent door onbekwaamheid, welke tegelijkertijd gecompenseerd werd met bravour en grootspraak, volkomen onbetrouwbaar te zijn. Het bleek dat zij onderhavige inhouden niet goed hadden kunnen uitleggen of vaak juist warrige tegenstrijdige uitleg gaven. En dat hoefde je met gymnasiumkinderen maar twee keer te doen. Zijn teamleider aldaar had hem na een drietal weken gezegd dat het ongelooflijk was hoe alles bij Wien kennelijk vanzelf ging. 'Normaal staan ze binnen een week al bij me aan de deur te jammeren. Maar nu niks, het is stil!' Wien antwoordde weer dat hij toch echt niks aparts deed, maar wel

meteen in samenspraak met de koters haalbare werkafspraken had gemaakt, en ze er vriendelijk doch dwingend aan gehouden had.

Niettemin hield dat gymnasiumbaantje aan het einde van het schooljaar op. De oorspronkelijke docent zou na de zomer toch weer terugkomen. De baan aan de roc werd na de vakantie voortgezet en dat zou het hele erop volgende schooljaar zo blijven. Toch, ondanks zijn goede werk, werd er met ingang van het nieuwe schooljaar meteen weer aan de omvang van de baan geknibbeld. Hij maakte aan zijn opleidingsmanager Marijke en aan de twee heren van pz duidelijk dat hij vijf jaar eerder bij dezelfde instelling voor hetzelfde aantal lessen 0,2 formatie, dus een hele dag, meer betaald kreeg en vroeg of ze hem dat konden verklaren. Ook recruitster Stella schrok ervan en Wien liet haar de bewijsstukken zien. De heren van pz en Marijke kwamen met omstandige maar op zich valide uitleg, waarbij men uitging van de normjaartaak en van daaruit terugrekende. In feite kwam de hele berekening echter neer op het terugbrengen van destijds een opslagfactor van 1,7 naar 1,3 of 1,4 nu. Natuurlijk was dat conform het vigerende cao maar zoiets ging wel sluipenderwijs en gebeurde toch zomaar eventjes binnen een paar jaar. Er werd alsnog wat bijgesteld, hij ging dan maar akkoord, maar voelde eens te meer zich puur een gebruiksvoorwerp. Hij had geen positie, was afhankelijk, was een niemand en dan hoefde hij om te beginnen al geen compliment voor gedane arbeid te verwachten, niet in het hedendaagse onderwijs. Daar had een manager, man of vrouw, geen belang bij.

Trouwens, er deed zich bij het begin van het nieuwe schooljaar ook iets voor, waardoor de opleidingsmanager zich vast geen moment meer verplicht zou hoeven te voelen hem ooit nog een complimentje te geven; in háár beleving. Hij had op de valreep aan het einde van het schooljaar ervoor de tweedejaars nog voorbereid op het afsluitende instellingsexamen schrijfvaardigheid. En dat was goed gelukt. Alleen had dat de consequentie dat hij in de laatste twee weken van juni naast de normale andere plichten een zestigtal schrijfvaardigheidsexamens moest nakijken. Jaren eerder deed hij dat wel eens als bevoegde buitenstaander op freelance-basis voor andere roc-sectoren, omdat de vaste docenten er overspannen van werden. Per student mocht hij destijds een half uur factureren. Nu klaarde hij de klus in die twee

laatste schoolweken en was behoorlijk enthousiast over de resultaten. Hij had immers vanuit ervaring de nodige vergelijking.

Terwijl hij na het zomerreces (klinkt goed) begon te bakkeleien over toegekende uren, werden zijn gecorrigeerde en beoordeelde examens van vlak vóór de zomervakantie inmiddels ter controle, 'vaststelling' genoemd, voorgelegd aan collega-docenten van andere sectoren en was er een probleem gerezen. Bij de steekproef waren zij een half punt tot zelfs twee punten bij sommige studenten in de beoordeling lager uitgekomen. Wien vroeg zich af hoe dat überhaupt kon en benaderde zijn coach, die hem bij aanstelling was toegewezen, om nog eens met hem mee te kijken. Dat deed de man. Hij was nota bene zelf eveneens docent Nederlands en ongeveer van Wiens eigen leeftijd. Ze namen er nog wat examens bij en de man was het volledig eens met Wiens beoordelingsinterpretaties. Daarin waren herhalingsfouten niet meegerekend en als iemand formeel dyslectisch was, en dat waren er nogal wat, dan werden gerelateerde spelfouten ook niet meegerekend. Foute werkwoordsvormen waren wél fout. Maar wat bleek, het beleid van de school voorzag in dyslexiefaciliteiten zoals tijdverlenging en Kurzweil en dat was het. Verder vormden dyslectici geen enkele uitzondering en moest je hun alles aanrekenen, alle fouten doortellen.

'Tja,' zei Wien tegen Marijke, 'was handig geweest als je me dat van tevoren had ingeprent want dit beleid wijkt wel af van wat alle dyslectieverenigingen aanbevelen en wat jurisprudentie aangeeft. Mag je als instituut hopen dat het niet zover komt. Bij mij druist een dergelijke benadering in ieder geval behoorlijk in tegen wat ik als docent allemaal heb gezien. Komt kortom nogal rigide over.'

Daar zei Marijke niet zoveel op terug, behalve dat dit nu eenmaal het vastgestelde beleid was, waarschijnlijk omdat de uitzonderingen anders niet meer te overzien waren en de subjectieve marges wel erg rekbaar werden. Daar zat dan ook wel weer wat in. Zij gaf verder echter niets toe, bijvoorbeeld dat ze Wien wel vooraf had mogen informeren over beleid en zo.

De zieke mevrouw die hij verving, betoonde zich nog lang niet aan reïntegreren toe, en zeker niet op het gebied van lesgeven. Op zeker moment echter werd zij, vanwege toch maar een eerste therapeutische

reïntegratiestap, als bijzitster ingeroosterd bij mondelinge examens die Wien moest afnemen. Ogenblikkelijk bij binnenkomst van de kandidaten begon zij buitengewoon enthousiast en amicaal geanimeerde gesprekje met deze. Hoe het toch met hen was, lang niet gezien, ja wel wat veranderd. Soms haalde ze nog, opvallend vergoelijkend, met name aangaande haarzelf, enigszins crytisch voorvalletjes uit het verleden aan.

‘Dat was toch best heftig toen, hè?’

‘Ja, zeker.’

‘Maar dat is nu weer allemaal in orde?’

‘Ja, zeker.’

Wien zag dat de jongelui precies wisten tot hoever erop in te gaan en waar net genoeg beleefd afstand te bewaren. Per slot waren ze hier niet voor de mevrouw maar voor een examen. Hij hoorde het meestal even aan en zei dan zoiets als: ‘Aha, dat wist ik niet. Maar neem plaats, dan kunnen we beginnen met het hier en nu.’

Hij had de laatste tien jaar al heel wat vrouwen moeten of mogen vervangen, als het niet vanwege zwangerschap annex ouderschapsverlof was dan toch vanwege een burnout. Deze laatste vrouw was helemaal niet ziek, dat zag hij meteen en dat hoefde hem ook niemand wijs te maken, maar ze was wel ongeschikt vanwege gebrek aan niveau en een overschot aan egocentrisme. Het compenseren van het niveau moest haar inderdaad steeds erg veel energie kosten, want zoiets impliceerde altijd omtrekkende gedragsmanoeuvres. Wien vond dat dergelijke collega’s toch wel heel comfortabel de gelegenheid kregen tijd te rekken in hun arbeidzaam bestaan.

Nam niet weg, hij was nu dus te werk gesteld bij MKD, Media Kunst Drama. En daar mocht hij blij mee zijn. Onder deze samengestelde benaming vielen heel wat opleidingen met creatieve inslag: EV was evenementenorganisatie, PM popmuziek, PT podiumtechniek, DR drama, AVF audiovisueel-fotografie, AVV audiovisueel-video.

Zijn collega’s in deze sector bleken al snel van een heel ander slag dan het gebruikelijke in het onderwijs. Zij waren in het algemeen, dus in de omgang, van een weldadige ‘gewoonheid’ en hadden duidelijk in hun leven ook in niet-onderwijscontreien vertoefd. Zo niet Marijke, de opleidingsmanager. Wien wist van meet af aan zeker dat zij áltijd

in onderwijscontreien had vertoefd, maar dat terzijde. Terug naar de 'gewoonheid' van zijn collega's, welke trouwens niet gold voor hun vakbekwaamheid. Zo had Wien in een vroeg stadium al begrepen dat enkele PM-docenten, (pop)muzikanten van huis uit, virtuoos waren op vakgebied. Aan de koffie-automaat tipten zij echter, net als Wien, ook slechts twee streepjes melk aan, waardoor Wien ook makkelijk in contact met hen kon komen.

Een en ander betekende verder dat deze collega's gewoon vriendelijk reageerden als Wien, bij voorbeeld, de docentenwerkkamer binnenkwam. Dat betekende ook dat zij hem gewoon aankeken als ze hem zagen, en dat betekende dat zij zijn grapjes gewoon goed aankonden of navenant pareerden en in ieder geval zo nodig de ironie gewoon konden onderscheiden.

Op donderdagochtenden gaf hij les aan eerstejaars PM, popmuziek.

'Meneer, komt u straks ook naar het speelkwartiertje?'

'Hè, speelkwartiertje?'

'Ja, om één uur op het binnenpleintje voor jullie docentenkamer.'

'En dan? Gaan we tikkertje doen?'

'Neeeee, we maken muziek.'

Het bleek dat de eerstejaars dan op dat vaste tijdstip bij toerbeurt een kwartier lang songs speelden en zongen. Daartoe waren vooraf de PT'ers, de podiumtechnen, ook bij toerbeurt, een halve ochtend bezig de geluidsinstallatie aan te brengen en af te stellen. Wien vond het, na ontdekking, geweldig en hij onderbrak er voortaan altijd zijn les voor. 'Speelkwartiertje!' riep hij vijf voor één. En dan gingen ze, om na afloop om twintig over één weer bij hem in de klas te zitten. Het ging vanzelf en met een ingetogen collectieve smile.

Op vrijdagmiddag had hij nog les aan tweedejaars PT, technen van de meest ernstige soort, die dan ook nog eens murw, gaar en lam voor anderhalf uur Nederlands hun opwachting moesten maken. En ze waren er desondanks altijd vrijwel allemaal, een stuk of twintig mennekes en één dame, die echter bezig was met een ombouw, maar ook dat terzijde. Dus ze waren er meestal allemaal, maar geestelijk en hormoontechnisch lag dat wat anders. Niettemin, ze kwamen vrolijk en licht luidruchtig binnen, soms ook met redelijk gespannen verwachtingen aangaande Wiens optreden. Wat zou hij nu weer doen?

Meestal deed Wien echter niks, of zei hij slechts: 'Ga zitten, stelletje testosteronbeesten.' Waarmee hij natuurlijk de hilariteit alvast wat opjoeg. En na de toevoeging 'En anders hak ik je kop eraf' was het redelijk prijs.

Soms liet hij de Prowise aanstaan terwijl hij in Eduarte naar de presentielijst ging met de fotootjes van elke student/leerling. Doorgaans echter waren dit pasfoto's van enkele jaren ervoor, toen deze gasten nog maar jongetjes waren met magische flaporen bijvoorbeeld, onmogelijke miskapsels, tijdelijk gedeformeerde beugelbekjes en volstrekt onnozele ogen. Het kon op deze leeftijd allemaal gauw verkeren.

'Gohsamme,' bracht hij dan met gespeelde verbijstering in zichzelf mompelend uit. 'Kijk nou toch eens. Marvin Pommé. Hmm, hmm, hoe kan 200.000 jaar geschiedenis zo aan een mens voorbij zijn gegaan.'

Of een andere keer: 'Nee maar, Dylan! Och gut.' Dylan had op de foto nog stekels, olifantenoren en ogen als kleurknickers, maar zag er inmiddels wel als een normale jonge vent uit. Dus hij moest wel wat kunnen hebben. 'Jongen, jongen, is dit dan toen dat met die twee klinkerstenen gebeurde?' Dylan lachte hard mee. Wien vroeg hem nog na de les of hij begrepen had dat het flauwekul was. 'Ja hèhè meneer, we kennen u toch! Wij kunnen zelf bij u ook alles zeggen.'

Het schooljaar verliep rimpelloos, zeker in relatieve zin. Ook in de coronatijd lukte het hem om studenten voor de camera te krijgen en aan de gang te houden die bij andere algemene vakken afhaakten. De op handen zijnde examens werden gemiddeld bovengemiddeld gemaakt.

Lessen heetten in coronatijd 'vergaderingen'. Wien plande die 'vergaderingen' op de oorspronkelijke roostertijden via het online communicatieprogramma *Teams*. De studenten kregen dan automatisch een uitnodigingssignaal. Vooral de 'vergaderingen' in de vroege ochtenduren konden een aandoenlijk soort intimiteit hebben. Wien 'opende' de sessies zo'n vijf minuten voor het tijdstip en dan floepte de één na de ander meteen tevoorschijn. Soms vergaten ze hun camera uit te laten staan en dan kreeg Wien frontaal compleet verwarde slaapdronken jeugdige hoofden voorgeschoteld. 'Goeiemorgen, dat ziet er nog eens frips en frolik uit, zeg!' Op maandagochtend negen

uur had hij zodoende zijn wekelijks lesonderhoud met de tweedejaars Drama. Na een paar van deze contactmomenten kreeg hij deze studenten niet meer in beeld en hoorde hij alleen hun trage wat krakende stemmen. Maar op de woensdagochtend met Popmuziek genereerde zich niemand en zaten ze allemaal knus face-to-face in hun bed voor het scherm. Het kreeg al snel iets heel vertrouwelijks, waarbij Wien als vanzelfsprekend een rol had die varieerde van maatje tot bijna-vader. Siem pakte er na gedane zaken gerust de gitaar bij en toverde er wat Clapton-riffs uit, Colin stak heerlijk relaxt zijn eerste jointje van de dag op en er werd enigerlei uitgewisseld over de consequenties van corona voor de muziekwereld.

In de laatste online les van het jaar begon Bart V. ‘Meneer,’ zei hij, ‘bent u er volgend jaar ook nog?’

‘Ja zeg,’ zei Yasmine verontwaardigd, ‘dat hoop ik toch wel! Stel je voor!’

‘... dat we weer ...’

‘Niet verder gaan!’ onderbrak Wien de laatste spreker. ‘Niet over anderen praten die er niet bij zijn.’

‘Ik moet er niet aan denken,’ klonk er nog wat gesputter.

‘Maar goed, ik heb geen idee. Ik weet het echt niet.’ Ondertussen had Wien namelijk nog niks van opleidingsmanager Marijke gehoord maar wel uit korte uitlatingen van collega’s kunnen opmaken dat de zieke mevrouw niet ging terugkomen.

‘Is dat niet raar, meneer?’ vroeg Boris.

‘Ook dat weet ik ondertussen niet meer, of dat wel of niet raar is. Maar zo voelt het wel.’

‘U mag wel weten dat wij geen ander willen.’

‘Ah, dat vind ik fijn te horen. Maar ik vind dat ik niks bijzonders doe.’

‘Nou,’ vernam hij, ‘u bent duidelijk en u weet waarover u het hebt. En de opdrachten van de examenvoorbereidingen kijkt u allemaal na.’

‘Dat lijkt me niet meer dan normaal.’

‘U moest eens weten.’

‘Er is heel veel wat ik niet wil weten. Ik zal je zeggen, ik hoef voor dit werk niet echt hard te werken. Ja, soms komt er in een keer onnodig veel bij elkaar maar dat hoort erbij, zal ik maar zeggen. Maar

wat ik moet doen, doe ik wel met overgave, en misschien vooral ook omdat ik merk dat jullie daar wat mee doen, dat ik er wat voor terugkrijg.'

'Ook van de leiding, meneer? Krijgt u daar ook wat van terug.'

'Soms wel, meestal niet. Maar voor nu blijft dat voorlopig een interessante vraag.'

Half mei zei hij tegen Marijke: 'Ik weet niet hoe het er met mijn vrouwelijke collega voorstaat maar ik bied graag mijn diensten voor nog een jaar of wat aan.'

'Ja, daar moeten we nog naar kijken.'

'Je kunt me ook in persoon aanstellen.'

'Dan moeten we Randstad een transitievergoeding betalen en die is heel duur.'

'Volgens mij hoeft dat in mijn geval niet, omdat ik al meer dan duizend uur of wat hier erop heb zitten. Ik vraag het wel na.'

Hij belde Stella en zij bevestigde dat de roc geen transitievergoeding verplicht was.

'Mijzelf maakt het niet uit of ik voor jullie werk of rechtstreeks door de roc aangesteld ben. Jullie hebben me ook altijd correct behandeld. Maar ja, nu het allemaal langer duurt, gaan ze natuurlijk piepen op jullie tarieven.'

'Als jij de kans hebt er zelf zo tussen te komen, gun ik je dat graag,' zei Stella. 'Maar ik heb ook nog niks gehoord. Ik zal pz melden dat ze niks hoeven te betalen als ze rechtstreeks met jou verder gaan.'

'Oh, dat zou heel fijn zijn.'

'Geen probleem, Wien. Ik mail ze vanmiddag.'

Hetzelfde deed Wien. Hij meldde de twee heren die pz bestierden, dat hij beschikbaar was. Hij hoorde of las niks terug.

Een kleine week later sprak hij Marijke weer, semi-toevallig: 'Jullie zijn geen transitievergoeding verplicht. Je kunt me zó hebben. Weet je, ik hoef geen vaste aanstelling meer. Ik moet wel op een of andere manier drie of drieënhalf jaar uitzingen, want eerlijk gezegd, ik heb niks in de portemonnee en daar heb ik toevallig ook nog niks aan kunnen doen. Elk jaartje is alvast meegenomen. Maar ik weet precies daarbij wat er volgend jaar moet gebeuren hier, zelfs van student tot student.'

Bovendien gaan de nieuwe lichten andere examens krijgen. Daar is nog geen materiaal voor en wil ik best bij helpen. Dus dat bied ik je aan. Maar als jij zegt: Beste Wien, voor jou tien anderen, dan had ik dat graag gehoord.'

'Goed te horen wat je zegt. Als het een vacature wordt, moeten we die toch eerst intern aanbieden. Daarna wordt ze opengesteld en dan kun je meedingen.'

'Duidelijk,' zei hij en ging. Trut, dacht hij. Protocollen, procedures of niet, als een opleidingsmanager iemand vanwege bewezen verdiensten wilde hebben, dan gebeurde dat linksom of rechtsom. Hij wist genoeg. Maar het luchtte niet op.

Wien kreeg weer een zestigtal schrijfvaardigheidsexamens ter correctie voor de kiezen, verwerkte ze ruim binnen de gestelde termijn, en zat thuis achter de laptop dagenlang aan bij eindeloos lange *Teams*-rapportvergaderingen. Op donderdagnamiddag, na de laatste klas, een week voor het einde van het formele schooljaar, vroeg Marijke hem bij het afsluiten van de vergadering nog even online te blijven. Hij kreeg haar, nu ze nog maar alleen was, close-up in beeld.

'Ik had je gezegd dat we eerst intern moesten kijken. Dat hebben we gedaan en er is een mevrouw van Zorg en Welzijn die het hier bij MKD wil doen.' Ze wachtte even op Wiens reactie, maar hij keek haar recht aan en zei niets.

'Dus ja,' vervolgde ze, 'dan houdt het hier helaas op.'

'OK,' antwoordde hij. 'Dan weet ik dat. Hoi.' Hij zag haar even aarzelen.

'Ja, dag.'

's Avonds facetimedde hij met Giet.

'En je hebt verder niks gezegd?' riep ze verontwaardigd.

'Draai het om. Zij heeft niks gezegd.'

'En jij laat dat lopen. Jij laat haar daarmee wegkomen.'

'Ik ga geen vragen stellen of inpraten op een ontzield wezen.'

'Ontzield? Je gaat in zo'n situatie toch niet een beetje spiritueel doen!'

'Nee, ik bedoel dat heel concreet. Als je ego overvoed is en je daar ontvankelijk voor bent, raak je de weg naar de ziel kwijt.'

‘Nou, zo heel concreet klinkt dit ook niet.’

‘Als je manager bent, en je kunt niet eens bedankt zeggen tegen iemand die je eerder ook nog eens heel goed uit de nood geholpen heeft, houdt alles op. Daar komt niks meer bij aan, bij zo iemand. Inleving, verplaatsingsvermogen, empathie, om dat modewoord maar eens te gebruiken: nul komma nul.’

‘Het blijft een heel apart wereldje, dat onderwijs. Jij hoort daar helemaal niet in thuis, maar dat heb ik al vaak genoeg gezegd.’

‘Het is ook nog grenzeloos dom of arrogant, dat ze niet eens vraagt naar spullen, naar materiaal voor een goede overdracht. Als jij zo omgaat met je personeel,’ zei hij tegen Giet, ‘kun je binnen een half jaar de zaak sluiten.’

‘Daar komt het zeker op neer. Als ik ze niet in hun waarde laat, ontevreden maak, en zorg dat ze onder elkaar gaan klagen en konkelen, dan krijg ik zieken. Dat werkt weer door naar klanten en vervolgens gaan zowel klanten als medewerkers lopen.’ Giet had een zaak met twintig medewerkers, die voor haar door het vuur gingen. ‘Die onderwijsmanagers hebben nog nooit voor eigen portemonnee hoeven werken,’ ging ze door. ‘Daarom vinden ze misschien dat ze het allemaal heel goed doen, want anders waren ze toch niet in die positie gekomen? Bovendien hebben ze alles wat ze doen, moeten leren in hun managementcursussen. Van zichzelf hebben ze het niet, dat heb ik al lang gezien. Zoals jij die jaren dat ik je ken in driekwart van je banen bent gebruikt en vervolgens afgedankt, is volkomen nieuw voor mij. Ik snap ook niet hoe je daar steeds weer onbevangen in kunt stappen om je even later te laten kielhalen.’

‘Ik heb weinig of geen keus. Het is de makkelijkste en misschien nog enige manier om aan een redelijk inkomen te komen.’

‘In de ogen van dergelijke mensen ben jij een loser, alleen al omdat je op je drieënzestigste nog moet bedelen om een baantje. Je kunt het werk nog zo goed doen, daar krijg jij niks voor terug, hoor. Zo’n mens kan best leuk en aardig overkomen maar is toch alleen met zichzelf bezig, en met druk en belangrijk zijn. Zij behoort jou te bedanken, minimaal voor je inzet of wat dan ook, en te zeggen dat ze ook geen keus heeft. En ik zou daar in haar plaats meteen aan toevoegen dat je altijd naar haar kan verwijzen. Maar dit is niks. Vuilnisbakkenwerk.’

Wien herinnerde zich plotseling een afscheid bij de roc-sector Zorg en Welzijn vijf jaar eerder. Daar werd hij na zijn laatste les door de collega's toegezongen, kreeg een boekenbon, bloemen en knuffels. Hij was er slechts een half jaar geweest. Het had hem overrompeld maar voelde goed. Hoe kon het zo allemaal verkeren!

'Bij de vaste collega's ligt ze voor zover ik kan zien wel goed,' antwoordde hij Giet.

'Natuurlijk. Daar heeft zij dus wèl belang bij, dat de afdeling goed draait. Uiteindelijk ter meerdere eer en glorie van haarzelf. Maar jij bent inwisselbaar, bij jou heeft ze geen enkel belang.'

'Ik ben een niemand.'

'Ja, en je mag je afvragen hoe lang en hoe vaak je dat nog wil blijven. Met alleen al wat ik van jou de laatste jaren hoor, en ik zeg je, het lijkt steeds erger te worden, met wat ik van jou hoor, zou ik graag daar in dat onderwijs de één na de ander eens een flinke corrigerende draai om de oren gaan geven, als bij kleine kinderen. Wijs ze me maar aan.'

'Nou, even nog nuanceren. Ik ben een niemand in de ogen van zulke mensen, ontzielde mensen.'

'Ja, dat zei je al.'

Ik ben een Niets en Niemand in de ogen van het gros van de hedendaagse onderwijsmanagers, dacht hij. Maar wat als dat gewoon projectie is? Dan zijn ze dat zelf. Dan ben ik hooguit een wat raar geval, de gek, die op die leeftijd nog moet azen op ondankbare tijdelijke restbaantjes. Wel een lastige gek, want hij heeft de boel in no time op orde en krijgt 'ze' ook als vanzelf aan de gang. Een gek, die kennelijk duidelijk en goed kan uitleggen en samen reële doelen stellen. Een gek, die altijd ruim op tijd is en nooit ziek en die zijn klassen als een gastheer ontvangt, die relativerende grappen en grapjes maakt, welke wonder boven wonder meestal heel goed vallen en goodwill aanbrenge(n), die leerlingen of studenten of cursisten aan zich bindt zonder er iets speciaals voor te doen, die niet klaagt als hij dagen achter elkaar mondelinge examens moet afnemen of letterlijk bergen zeer bewerkelijke schrijfexamens corrigeren. Tja, zo'n gek daar moet je op tijd weer vanaf, en daartoe breng je hem op het moment suprême terug tot een Niets en Niemand. Maar wat ze niet weten, dacht hij, is dat een gek altijd de gek blijft en zijn mond niet houdt, en dat ze in feite zelf Niets

zijn. Niets, want ze hebben geen ziel en zullen die vanuit hun strontverwende naar binnengekeerde ego ook nooit krijgen en vinden. Best zielig straks zielloos bij Petrus aan te komen.

Dat dacht hij, en daar kon hij even niets aan doen.

Giet zat hem vanuit haar telefoon aan te kijken. 'Wien, zou een face-time-wijntje de ziel er een beetje inbrengen?'

'Weet ik zeker. Doen we!'